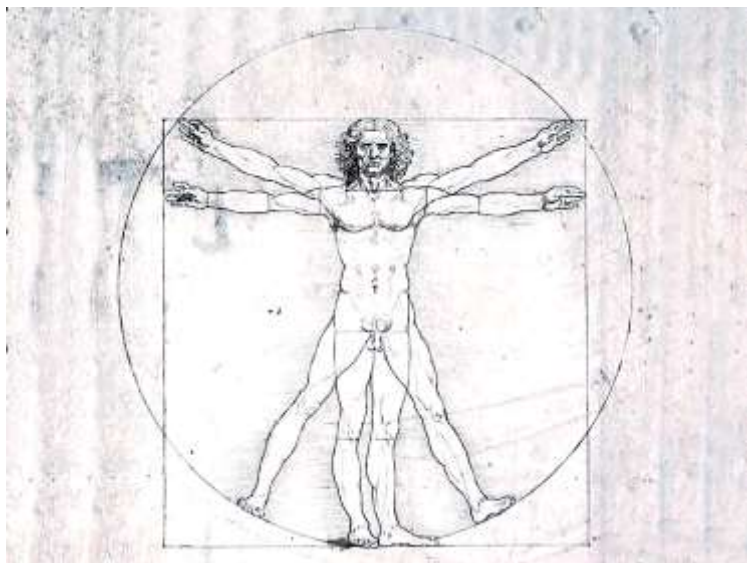

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ВІКОВІ СКЛАДОВІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

(Матеріали Міжнародної студентської наукової конференції
Рівне, 16-17 березня 2007 р.)

Рівне, 2007

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини. Матеріали Міжнародної студентської наукової конференції. Рівне, 16-17 березня 2007 р. Рівне, РДГУ, 2007. – 198 с.

Редакційна колегія:

- Воробйов А.М.** – професор, проректор з навчальної роботи, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ, Заслужений працівник освіти України – голова;
- Лико Д.В.** - професор, академік УЕАН, Заслужений працівник освіти України, декан психолого-природничого факультету РДГУ;
- Романюк В.Л.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ
- Артемова О.І.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;
- Безлюдна В.І.** - доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;
- Главінська О.Д.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;
- Грюк І.Б.** – доцент, завідувач кафедри біології та прикладної екології РДГУ;
- Марциновський В.П.** – професор, завідувач кафедри анатомії та фізіології РДГУ;
- Мельник В.Й.** - доцент кафедри біології та прикладної екології РДГУ;
- Павелків В.Р.** – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Матеріали обговорені та рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної ради психолого-природничого факультету РДГУ. Протокол № 3, від 9 березня 2007 р.

ЗМІСТ

Вступ	3
Павлов І.П. Лист до молоді	4
Секція I. Техногенне забруднення довкілля і розлади психіки та поведінки	5
Лико Д.В., Мельник В.Й. Вплив стану довкілля на здоров'я людей	5
Алтухова Анастасія. Вплив екологічних криз і катастроф на психічне здоров'я людини	8
Кравчук Володимир. Вплив та наслідки забруднення атмосферного повітря міста автотранспортом	11
Буткевич Сергій. До проблем становлення екологічної психології	14
Донець Світлана. Психологічні наслідки техногенних катастроф ..	15
Дідусенко Галина. Якість поверхневих вод Рівненщини	18
Денисюк Оксана. Екологічні складові психічного здоров'я	19
Ігнатієва Анастасія. Психологічні особливості дітей, що мешкають у зоні посиленого радіоекологічного контролю	22
Белеля Марина. Екологічна оцінка якості води р. Іква в межах Рівненської області	25
Кушнір В.М., Панасюк В.Ю., Кириченко О. Порушення психофізіологічних процесів і їх профілактика	27
Латюк Ірина. До проблеми визначення екологічної культури особистості	29
Лико Сергій. Зернисті фосфорити у сільськогосподарському виробництві	34
Максимець Оксана. Наслідки акумуляції радіонуклідів у деревині та продукції із деревини	36
Мантула М. Якість води р. Устя та здоров'я жителів міста	40
Миронець Марина. Роль реабілітаційної діяльності психологічної служби системи освіти у збереженні психологічного здоров'я постраждалих від техногенних катастроф	44
Ожаровська Світлана. Соціально-психологічна складова наслідків Чорнобильської катастрофи	46
Пілічук Ольга. Дослідження віддалених наслідків техногенних катастроф на прикладі переселених чорнобильців Миколаївської області	48

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Сахневич Людмила. Вплив промислових викидів Рокитнівського склозаводу на якість атмосферного повітря	51
Фількевич Вікторія. Техногенне забруднення довкілля і розлади психіки та поведінки	53
Хабаров Володимир. Дослідження внутрішнього опромінення населення контрольованої зони Рівненської АЕС.....	56
Хильчук Ольга. Вплив іонізуючого випромінювання на організм людини.....	58
Шаправський Олександр. Техногенне забруднення атмосферного повітря м. Рівне промисловими викидами КТП «Теплокомуненергія»	63
Секція II. Вікові та гендерні аспекти психічного здоров'я особистості	66
Осьмак Л.П., Андрущенко Оксана. Гендерні особливості конфліктної поведінки підлітків	66
Вітрук Алла. Негативний вплив телебачення на психіку підлітків ..	68
Галабурда Лідія. Професійні інтереси як компонент психічного здоров'я особистості	70
Гусаківська Світлана. Психологічні чинники адитивної поведінки підлітків.....	72
Дука Ольга. Здоровий спосіб життя в юнацькому віці: реальний погляд	80
Драченко Ольга. Гендерні особливості соціальної адаптації	82
Юрченко В.М., Замлинна Наталія. Гендерні особливості міжособистісних стосунків у дітей молодшого шкільного віку	85
Ковальчук Богдана. Феномен психічного здоров'я як об'єкт теоретичних досліджень	87
Ковтун Наталія. Зв'язок між особливостями стосунків у сім'ї та формуванням агресивних реакцій в юнацькому віці	90
Корольчук Ірина. Пам'ять в системі пізнавальної діяльності	93
Костючок Олег. Психологічні особливості впливу соціального статусу в групі на характер міжособистісних стосунків молодших школярів	95
Кужель Інна. Профілактика алкоголізму – основа психічного здоров'я нації	98
Лаворик Лариса. Наукові дослідження материнської сфери – проблеми та перспективи.....	100
Музичук Віта. Згубний вплив куріння на організм людини	103

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Назарець Людмила. Передумови адиктивної поведінки підлітків та фактори захисту тема.....	106
Почасвець Ірина. Гендерні та мотиваційні особливості формування звички тютюнопаління серед студентської молоді	108
Пясецька Ірина. Екологічні і вікові складові психічного здоров'я людини.....	110
Соботович Олександр. Особливості короткочасної пам'яті у студентів-біологів.....	113
Юрим Світлана. Моделювання пам'яті	115
Секція III. Діагностика та шляхи профілактики розладів психіки та поведінки	117
Руденко Н.М, Бейлах О.М. Аналіз рівня сформованості відповідальності студентів-першокурсників	117
Божок Яна. Вплив епілепсії на психічний розвиток і поведінку хворого.....	118
Неровня О.В., Вовк Анна. Психопатологічне функціонування у соціально-культурному контексті.....	121
Гомончук Катерина. Дослідження особливостей сприйняття соціальних феноменів студентами молодших курсів (на основі теорії Дж. Келлі).....	123
Гончарова Наталія. Інформаційні неврози: проблема діагностики і профілактики	126
Дубровський Роман. Переваги ДБСТ над школами-інтернатами у контексті попередження проявів девіантної поведінки	129
Зажицька Тетяна. Теоретичні та прикладні аспекти стилю.....	132
Зеленська О. Проблема погіршення стану здоров'я дітей і молоді в Україні та шляхи формування здорового способу життя	133
Юрченко В.М., Князева Анна. Соціально-психологічні установки українських студентів до сприймання людей інших національностей.....	135
Осьмак Л.П., Кордоба Інна. Комунікативна некомпетентність як чинник соціально дезадаптованої поведінки підлітків	138
Вікторія Косенко. Психологічні аспекти віктимної поведінки в підлітковому віці	139
Козішкurt Уляна. Агресивні тенденції в сучасному суспільстві: інстинкт чи інформаційний наслідок?	142
Кравець Віта. Формування сприятливого мікросередовища сім'ї.....	144
Лабик Юля. Психосоматичні розлади як проблема клінічної психології: регіональні аспекти	147

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Музичук Ірина. Усвідомлення сенсу життя як чинник самоактуалізації підлітків	151
Назаренко Ольга. Проблемы одаренности и гениальности	153
Остапович Ірина. Конструктивні копінг-стратегії.....	155
Поліщук Альона. Фобії-комплекси: причини і наслідки.....	158
Романів Наталія. Специфічні особливості виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у різних типах навчальних закладів	160
Ромашевська Ольга. Нові шляхи діагностично-корекційної допомоги дітям з особливими потребами	164
Осьмак Л.П., Тирак Тетяна. Психопрофілактика деструктивних форм самоствердження підлітків	167
Усачик Ольга. Антистресорні властивості лікарських рослин – радіопротекторів.....	169
Хоровець Ірина. Психічне здоров'я як складова якості життя особистості	172
Чубко Мар'яна. Зростання патологій щитоподібної залози, викликаних радіаційним забрудненням деяких районів Рівненської області як один із чинників впливу на поведінку людини.....	175
Чекун Юлія. Профілактична дія радіопротекторів по подоланню проявів патогенезу ЦНС	179
Шевців М.В., Чикун Зоряна. Психофізіологічні механізми формування неврозів	181
Юрчук М. Люди і СНІД - знати, щоб жити	183
Янчук Катерина. Психологічні чинники виникнення розладів харчування та шляхи їх профілактики у старшокласниць	186
Відомості про авторів.....	190

1. Психологическая энциклопедия / Под ред. Степанова О.М., - К., 2006 – 680с.
2. Психология. Словарь / Под ред. А.В.Петровского, М.Г. Ярошевского., - М.,1990 – 534с.
3. Хлівна О.М. Психологія здоров'я для психологів: програма нового спецкурсу // Практична психологія та соціальна робота – 2007 - №10- С. 12-15
4. Internet: <http://www.valeologschool.com.ua>

УДК 614. 876: 616. 441 (477. 81)

**ЗРОСТАННЯ ПАТОЛОГІЙ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ,
ВИКЛИКАНИХ РАДІАЦІЙНИМ ЗАБРУДНЕННЯМ ДЕЯКИХ
РАЙОНІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ
ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКУ ЛЮДИНИ**

Чубко Мар'яна, аспірантка РДГУ

Науковий керівник: **Грюк І. Б., к. хім. н., доц.**

Одним із техногенних забруднень з віддаленими наслідками є забруднення радіонуклідами, небезпечно ще й тим, що здатне викликати цілий ряд патологій щитоподібної залози, яка відповідає як за фізичне так і за психічне здоров'я людини.

Відомо, що гіперфункція щитоподібної залози призводить до виникнення порушення функцій кори головного мозку. В зв'язку з цим у хворих часто відмічаються такі психічні прояви як постійне відчуття страху, нервова перевтома, збудливість, подразливість, безсоння. Гіпофункція призводить до зниження всіх психічних і фізичних функцій, втрати працездатності, особливо у людей розумової праці [1, с.34].

Рівненщина, загальною площею 20.1 тис. км із населенням в 1 млн.182 тис. чоловік, є однією із забруднених радіонуклідами територій України: з 16-ти районів області забруднено 6, що складає 37,5 % території і відповідно 7,5 тис. км сільськогосподарських угідь та лісових масивів. Основна частина населення проживає на території, де забруднення ґрунту в межах до 5 Ки/ км, проте в окремих місцях - до 10,2-14,5 Ки/ км.

Одним з основних факторів радіаційного ураження є дія радіації на щитоподібну залозу за рахунок зовнішнього і внутрішнього опромінення. Радіаційний стан області ускладнюється характерними торфянисто-болотяними типами ґрунтів, що характеризуються

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

великою швидкістю міграції радіонуклідів в харчові продукти рослинного походження та ендемічністю місцевості за зобом внаслідок низького вмісту Йоду в біосфері.

Мешканці забруднених районів Рівненської області отримали різні дози зовнішнього та внутрішнього опромінення в залежності від віку, умов контакту з радіацією та часу перебування в зоні забруднення, що викликає необхідність використання різних підходів до вивчення проблеми наслідків опромінення населення.

Методика дослідження передбачала обстеження 899 осіб дорослого населення контрольованих районів області (Рокитнівського, Сарненського, Березнівського), довкілля яких має різні ступені радіаційного забруднення, на предмет захворюваності щитоподібної залози і її структуру в населення та вплив на неї променевих навантажень від радіоактивного забруднення біосфери у контрольованих районах. Отримані дані оцінювались з урахуванням зобної ендемії.

Вибір районів обстеження і контролю за здоров'ям його мешканців не є випадковим. Ступінь радіонуклідного забруднення біосфери обстежених населених пунктів виявився далеко не однаковим, визначено, що найбільш радіоактивно забруднено біосферу населених пунктів Рокитнівського району і найменш – Березнівського.

Ступінь радіоактивного забруднення оцінювали за показниками сумарної паспортної дози опромінення (D_p , мЗв /рік) та середнього рівня Цезію-137 в ґрунті (у Cs, кБк /м І) (таблиця 1). При обстеженні використовували фізикальні методи дослідження, УЗД, радіометрію, пункційну біопсію, гормональні дослідження щитоподібної залози, методи статистичного аналізу.

Таблиця 1

Радіаційне забруднення контрольованих районів

Контрольовані райони	Сумарна паспортна доза опромінення, D_p , мЗв/ рік	Середній рівень цезію-137 в ґрунті кБк/ м ²
Березнівський	0,23	39
Сарненський	0,29	54
Рокитнівський	3,25	82

Проведене дослідження дало такі результати (рисунок 1):

- збільшення дози іонізуючого опромінення від 0,23 мЗв/рік в Березнівському районі до 3,25 мЗв/рік в Рокитнівському районах

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

викликає зростання захворюваності на зоб з 22,71% до 36,16% відповідно;

- основним фактором, викликаючим збільшення рівня захворюваності щитоподібної залози є дія радіоактивного опромінення населення забруднених районів;

- додатковими об'єктивними факторами, що сприяють збільшенню рівня захворюваності щитоподібної залози є: відсутність індивідуальної і колективної профілактики захворювань щитоподібної залози, погіршення соціально-економічних умов життя населення;

- суб'єктивним фактором, що обумовлює високі показники захворюваності щитоподібної залози, що спостерігається в останні роки серед дорослого населення в Рівненській області є покращення методів діагностики завдяки впровадженню сонографічних і гормональних досліджень, пункційної біопсії.

Кореляція кількості випадків патології щитоподібної залози з рівнем радіаційного забруднення деяких районів Рівненської області показала, що із збільшенням дози променевого навантаження збільшується і кількість випадків захворювань щитоподібної залози серед обстежених від 22,71% в Березнівському до 36,16% в Рокитнівському районах. Дифузний ендемічний зоб найчастіше зустрічається у населення потерпілих від аварії на ЧАЕС районів Рівненщини, причому із збільшенням кількості захворювань зменшується частка дифузного ендемічного зобу. Суттєвим є додозалежне збільшення випадків запальних захворювань щитоподібної залози, які переважно протікають з її гіпофункцією. Як і в ендемічних районах основним захворюванням є дифузний ендемічний зоб. Дозозалежний вплив на його частоту не проглядається.

За даними проведених досліджень не можна стверджувати, що захворюваність на вузловий зоб і тиреоїдити залежить від дози променевого навантаження. Напевно, щитоподібна залоза дорослих не дуже чутлива до променевого навантаження довгоживучими ізотопами радіонуклідів. Вірогідно, що на ріст захворюваності на зоб в радіаційно забруднених районах впливає не лише дія іонізуючого опромінення на залозу, а й опосередкований вплив на неї індукованих радіацією захворювань інших органів і систем. Вірогідно, що постійне надходження малих доз радіоактивного Цезію-137, на відміну від радіоїоду, не справляє прямої дії на щитоподібну залозу, а викликає зростання кількості антитіл до мікросомального антигену, тиреоцитів,

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

що в сукупності з іншими факторами сприяє розвитку аутоімунного тиреоїдиту.

Нерідко на захворювання щитоподібної залози вказують лише зміни, виявлені при лабораторному та ультразвуковому дослідженнях без клінічно вираженого збільшення розмірів щитоподібної залози, її ущільнення та больового синдрому. Перебіг аутоімунного тиреоїдиту у дорослих супроводжується зниженням функції щитоподібної залози, інколи явищем дистериозу [2, с.456].

Треба зауважити, що в оцінці зростання захворюваності на зоб в цілому по Рівненській області не можна обмежуватись лише впливом радіації чи соціально – економічних й інших екологічних факторів. Неможна не брати до уваги докорінне покращення діагностики цих захворювань з допомогою методів ультрасонографії, пункційної біопсії і гормональних досліджень.

Отже, кореляція кількості випадків патології щитоподібної залози з рівнем радіаційного забруднення деяких районів Рівненської області показала що:

- у дорослого населення із збільшенням дози ізонууючого опромінення зростає захворюваність на зоб;

- на захворюваність щитоподібної залози, окрім іонізуючого випромінювання, впливають й інші фактори: відсутність індивідуальної і колективної профілактики зобу, погіршення соціально–економічних умов життя населення;

- в останні роки зростання кількості зареєстрованих випадків захворюваності на щитоподібну залозу зумовлений і покращенням методів її діагностики, впровадженням сонографічних, гормональних досліджень, пункційної біопсії;

- уважне спостереження за змінами в поведінці людини є одним із методів ранньої діагностики, доступне не тільки на рівні лікарняних установ, але й у школі, дитячому садку, сім'ї;

- у населення, що проживає в радіоактивно забруднених районах з йодною недостатністю, відзначається зниження інтелектуальної активності, особливо в сфері ініціативи і прийняття рішення, тобто йодна недостатність на фоні підсилюючої дії радіоактивного забруднення гальмує розвиток особи і суспільства. Цьому необхідно приділяти велику увагу і проводити роз'яснювальну та профілактичну роботу серед населення.

1. Йододефіцитні захворювання: Практичний посібник / В. І. Паньків. –К., 2003.-72 с.
2. Щитовидна залоза /Н. Д. Тронько, О. В. Епштейн, В. А. Олійник // Чорнобильська катастрофа. –К.,1996.- 480с.

УДК 611.81:616-008.6

**ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯ РАДІОПРОТЕКТОРІВ
ПО ПОДОЛАННЮ ПРОЯВІВ ПАТОГЕНЕЗУ ЦНС**

Чекур Юлія, студентка РДГУ

Науковий керівник: **Грюк І.Б., канд. хім. наук**

В останні роки суттєво розширилися масштаби застосування радіоактивних променів (наприклад, в медицині, промисловості, атомній енергетиці), проте радіація у великих дозах викликає променеве ураження людини, ступінь і характер якого обумовлені, перш за все, двома факторами: поглинутою дозою радіації (ПДР, в тому числі і її розподіленням у часі) і радіоактивною чутливістю тканин, органів і систем організму людини, які безпосередньо піддаються іонізуючому випромінюванню. На жаль, дія іонізуючого випромінювання не відчутна, тому що спеціальних рецепторів для її сприйняття не існує.

Дотепер не знайдено жодних радикальних засобів зменшення впливу опромінення тіла людини, яке спричиняє прояв синдрому ЦНС (ураження клітин центральної нервової системи, що відображає порушення функціонування нейронних мереж, зумовлене uszkodженням клітинних мембран). [2, с. 321]

На сьогодні одержані важливі теоретичні та практичні результати про вплив зовнішнього і внутрішнього опромінення на ЦНС, яка за законами класичної радіобіології була віднесена до резистентних малочутливих до дії малих доз опромінення біологічних тканин. [4, с. 45] Проте значна група дослідників вважають, що всі зміни в ЦНС, спричиненні дією радіаційного опромінення, ведуть до прояву вегето-судинної дистонії і як наслідок - психоемоційного стресу [5, с. 14]. Таким чином, можна вважати, що ЦНС є чутливою до дії не тільки середніх та великих, але й малих доз опромінення.

В Україні й у світі в цілому ведуться дослідження в області створення діючих протипроменевих препаратів. Існують й активно використовуються на практиці засоби захисту від радіації, у структурі